

شناخت رفتار و خلیات

از طریق مزاج

نویسندگان:

فاطمه یالوج

خدیجه جلالی

انتشارات آزمون یار پویا

(حق چاپ محفوظ است)

سرشناسه: پالوج، فاطمه، ۱۳۴۹- جلالی دیباجی، خدیجه، ۱۳۴۹ - همکار
عنوان و نام پدیدآور: شناخت رفتار و خلیقات از طریق مزاج/ نویسنده فاطمه پالوج، خدیجه جلالی
مشخصات نشر: تهران: آزمون یار پویا، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری: ۱۴۳ ص: جدول، ۵/۱۴×۵/۲۱ س.م.
شابک: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۶۸۳۳ - ۳۴ - ۹.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: اخلاط چهارگانه - Four-fold humours

موضوع: پزشکی اسلامی - Medicine, Islamic

موضوع: پزشکی سنتی - Traditional medicine

رده‌بندی کنگ: R۱۳۵

رده‌بندی دیویی: ۶۱۰

شماره کتابشناسی ملی: ۸۹۷۷۱۵۱

شابک: ۸۱۶۲

عنوان: شناخت رفتار و خلیقات از طریق مزاج

نویسنده: فاطمه پالوج، خدیجه جلالی

ناشر: آزمون یار پویا

مدیر تولید: حسین مجدیان

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۴۰۳

۱۱۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۶۸۳۳ - ۳۴ - ۹.

تهران، خیابان دماوند (به سمت شرق)، بعد از بزرگراه امام علی (ع)، ساختمان ۱۱۱۴، طبقه سوم، واحد ۹ تلفن: ۰۲۱-۷۷۵۹۱۴۵۴ - همراه: ۰۹۱۰۰۵۱۱۰۰۳

Email: pub@azmonyar.com

فهرست

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
بیان و توضیح مساله.....	۳
تعریف مفاهیم.....	۵
تعریف طب اسلامی.....	۷
تاریخچه طب اسلام.....	۷
طبیعیات.....	۱۱
ارکان.....	۱۱
نور در ساختمان انسان.....	۱۵
وظایف عناصر اربعه.....	۱۸
مزاج و اقسام آن.....	۱۹
تعریف اصطلاحی مزاج.....	۲۰
در ترکیب عناصر سه حالت را می توان فرض کرد:.....	۲۱
مزاج سنین.....	۲۴
مزاج جنسی (مرد یا زن بودن).....	۲۷
مزاج جبلی (مزاج مادرزادی).....	۲۷
مزاج فصول.....	۲۹
فصل بهار.....	۳۲
فصل تابستان.....	۳۳
فصل پائیز.....	۳۴
فصل زمستان.....	۳۴

۳۵	مزاج اعضا
۳۷	مزاج مناطق جغرافیایی
۳۸	انواع مناطق جغرافیایی
۳۹	مزاج اغذیه‌ها و داروها (غذا و دارو)
۴۳	اخلاط
۴۶	علل چهارگانه خلط صفراء
۴۷	علل چهارگانه خلط دم
۴۷	علل چهارگانه خلط بلغم
۴۸	علل چهارگانه خلط سودا
۴۸	قوا
۴۹	تقسیمات قوا
۵۱	قوه طبیعی
۵۲	قوه حیوانیه
۵۲	قوه نفسانیه
۵۸	ارواح
۶۲	خلاصه مطالب
۶۹	رابطه و علاقه مزاج با نفس
۷۰	برهان اول: جسمانیه الحدوث و روحانیه البقاء بودن نفس
۷۷	مراتب اعتدال مزاج
۷۹	نکاتی که در این قسمت بدست می‌آوریم:
۸۰	برهان دوم: نیاز قوای پنج‌گانه به مزاج خاص
۸۲	نکات این قسمت به نحو خلاصه
۸۳	برهان سوم: حفاظت مزاج و نفس از بدن
۸۴	مظهریت بدن برای روح در نشئه طبیعت
۸۸	نکات این قسمت به نحو خلاصه

برهان چهارم: درک رابطه نفس و بدن به وسیله تاثیر این دو برهم ...	۸۹
نکات این قسمت به نحو خلاصه	۱۰۰
برهان پنجم: تأثیرات مزاج بر القائات و خواب‌های انسانی	۱۰۰
القائات نفس	۱۰۱
خواب‌ها	۱۰۲
نکات این قسمت به نحو خلاصه	۱۰۵
مقام نفس	۱۰۷
روایت نفس	۱۰۹
نشانه‌های راحه‌ای مختلف	۱۱۱
نشانه‌ها و دلایل مزاج جلی	۱۱۲
ملمس	۱۱۲
هیکل (چاقی و لاغری)	۱۱۳
مو	۱۱۴
رنگ بدن	۱۱۴
وضعیت اعضا (بزرگی و کوچکی اعضا)	۱۱۵
خواب و بیداری	۱۱۵
چگونگی تأثیرپذیری از سردی و گرمی و تری و خشکی	۱۱۶
چگونگی افعال صادر شده از ایشان	۱۱۶
حالات نفسانی	۱۱۷
بررسی خلقیات و عملکردهای مزاج بلغمی (سرد و تر)	۱۲۲
بررسی خلقیات و عملکردهای مزاج سوداوی (سرد و خشک)	۱۲۳
بررسی خلقیات و عملکردهای مزاج دمووی (گرم و تر)	۱۲۵
بررسی خلقیات و عملکردهای مزاج صفراوی (گرم و خشک)	۱۲۷
نکات اساسی در تعیین مزاج	۱۲۸
فهرست منابع	۱۳۱

مقدمه

یکی از مهم‌ترین اموری که در دین به آن تأکید شده است و شاید بتوان گفت از مهم‌ترین شناخت‌هایی است که مورد نیاز است، شناخت نفس انسانی از ابعاد گوناگون است و دستیابی به چنین شناختی، بسیاری از مسائل دینی از جمله مسائل توحیدی و مسائل اعتقادی را آسان می‌گرداند و شناخت نفس تأثیر بسزایی در به کمال رساندن ابعاد مختلف اعتقادی دارد. لذا شناخت رابطه بین بدن انسان و نفس ناطقه او و شناخت تأثیر دوجانبه بین بدن و نفس، در مسائل اخلاقی و اعمال از نام سهم بسزایی دارد.

تأکید اصلی در این بحث بر روی شناخت رابطه نفس و بدن در طب اسلامی است. طب اسلامی عبارت است از تبلور تعالیم انبیاء و ائمه (علیهم السلام) پیرامون بهداشت و درمان که در کتاب آسمانی یعنی قرآن و احادیث و سیره پیشوایان (علیهم السلام) مطرح گردیده، الهام گرفتن از قوانین حاکم بر نظام طبیعت و نیز تفکرات و اندیشه‌های حکمای پس از اسلام در طب و درمان. پیشینه استفاده از طب سنتی همان طوری که در تعریف مشخص شده است به زمان پیامبر اکرم و ائمه معصومین (علیهم السلام) بازمی‌گردد. همان گونه که از روایات بر می‌آید، در بسیاری از موارد، مسلمین با استناد به مراجع کرده و از مشکل بدنی یا روانی شکایت می‌کردند که این حضرات دستور می‌دادند که به ایشان ایراد می‌فرمودند که در همه موارد، این افراد مورد مداوای کامل و رفع کسالت قرار می‌گرفتند. در ادامه اطبا از این احادیث به عنوان منشأ و حیاتی طب استفاده کردند. استفاده از این احادیث تا جایی ادامه یافت که اگر به کتاب «خلاصه الحکمه» اثر شریف عقیلی خراسانی که یکی از بهترین کتب جامع طبی در میان اطبا است، مراجعه شود، دیده می‌شود که این کتاب یک مجموعه کاملاً حدیثی است و بسیاری از مطالب خود را از کتب احادیث گرفته است.

این تحقیق مشتمل بر سه فصل است که تفصیل آن به صورت ذیل است:

فصل اول: این فصل مشتمل بر کلیات طب اسلامی از جمله تعریف طب اسلامی و تاریخچه این طب است. این فصل بر یکی از اجزای طب نظری که عبارت است از طبیعیات می‌باشد. مقصود از طبیعیات اموری است که به وجود آمدن انسان و دیگر موجودات طبیعی به وجود آنها بستگی دارد. این امور طبیعی هفت جزء دارد که عبارتند از ارکان (در اصطلاح حکما رکن یا عنصر عبارت است از جسم بسیطی که به غیر از خود تجزیه نمی‌شود و تشکیل دهنده همه موجودات است)، مزاجه (مزاج آن چیزی است که بدن بر اساس آن ساخته شده است، از صبرا و غیر آن)، اخلاط (یکی دیگر از امور طبیعی که دخل بسزایی در مزاج انسانی و کدب عداد در آن دارد بحث اخلاط است)، قوا (قوا جمع قوه است و به معنای امری موجود است که به وسیله آن افعال از نبات، حیوان و انسان سر می‌زند، قوا هم تقسیماتی دارد از جمله قوه طبیعی و نفسانیه ...).

فصل دوم: این فصل مشتمل بر پنج برهان است در برهان اول به اثبات جسمانیة الحدوث و روحانیة البقاء بدن نفس پرداخته است. در برهان دوم نیاز قوای پنج گانه به مزاج خاص را نشان از رابطه نفس و مزاج می‌داند. در برهان سوم به حفاظت نفس و مزاج از بدن از طریق بیان مظهریت بدن برای روح در نشئه طبیعت پرداخته شده است. در برهان چهارم و پنجم به اثبات رابطه نفس و بدن از طریق تأثیرات این دو برهم پرداخته شده است.

فصل سوم: به رابطه مزاج و اعمال و خلقیات افراد از طریق بیان علائم مزاج‌های مختلف از جمله صفراء، دم، سودا و بلغم و همچنین تأثیر این رابطه و علاقه بر اعمال و روحیات افراد پرداخته است. همچنین در این فصل نکات اساسی در تعیین مزاج بیان شده است.